

Szöveg címe: Az elefánt és a mókus

Forrás: Hogyan győzte le a jaguárt a teknős? Móra Könyvkiadó, 1980.

Szövegtípus: elbeszélő szöveg (mese)

Szövegfokozat: könnyű

Kérdések nehézsége: könnyű, közepesen nehéz, nehéz

Javasolt felhasználás: 3–6. évfolyam.

Az elefánt és a mókus

Afrikai népmese

Beköszöntött az esős évszak. Annyira zuhogott az eső, hogy a folyók kiöntöttek; a víz napról napra tovább emelkedett.

Az áradás elől még az elefántnak is menekülnie kellett. Futtában egy gázlóhoz ért, ahol átlábolhatott a magasabb fekvésű túlsó partra.

Amikor a gázló egyik sziklájára akart lépni, egy rémült, ágba kapaszkodó mókust pillantott meg a sebes áradatban.

– Ments meg, ments meg, elefánt! – rimázkodott az.

Az elefánt odanyújtotta ormányát, és kiemelte a vízből a mókust. A kis állat örömeiben sírva köszönte meg, azután felkapaszkodott az elefánt hátára, s megfogadta, hogy soha nem hagyja el nagy segítőtársát.

Az elefánt, hátán a mókussal, szerencsésen átgázolt a túlsó partra.

Eleinte volt élelmük bőven, banán, manióka¹ és mindenféle egyéb gyümölcs. A víz azonban tovább emelkedett, és újból menekülniük kellett. Végül egy magasabb, kavicsos területre értek. Megéheztek. De itt se manióka, se banán nem termett, amit az elefánt az ormányával leszedhetett volna, de még fű sem nőtt. Semmi ennivalót nem talált. Lefeküdt szomorúan egy roppant magas fa tövébe. Akkor a mókus lemászott a hátról és felkapaszkodott a roppant magas fára. Egyszer csak potyogni kezdett az elefánt köré a sok gyümölcs, hogy csak úgy rengett a föld. Mire az elefánt felébredt, mindenütt gyümölcs volt körülötte, annyit ehetett, amennyi belefért, s még maradt is belőle. Akkor a mókus lemászott a fáról.

– Látod, elefánt, te megmentetted az életemet, én pedig a tiédet.

– Most látom, hogy mit ér a jótett! – válaszolt az elefánt.

Amíg az áradás tartott, a mókus mindennap felmászott a roppant magas fára, és elegendő gyümölcsöt rázott le elefánt barátjának.

¹ A manióka egy olyan cserjeféle, melynek gumós gyökerét meg lehet enni.

1. Melyik földrészen játszódik ez a történet?

1-es kód:

- Afrikában

0-s kód: Hibás, nem odaillő válasz.

9-es kód: Nincs válasz.

Szövegértési művelet: információ-visszakeresés. Az instrukcióban megadott tartalmi elem visszakeresése. A tanuló azonosítja a történet eredete alapján a földrészt.

Nehézség: könnyű.

2. Miért kellett még az elefántnak is menekülnie?

1-es kód: A tanuló válaszában utal az első két bekezdés tartalmára. Például:

- Azért, mert annyira sok eső esett, hogy kiöntöttek a folyók.
- Mert gyorsan emelkedett a vízszint.
- Az áradás miatt.

0-s kód: Hibás, nem odaillő válasz.

9-es kód: Nincs válasz.

Szövegértési művelet: ok-okozati viszony felismerése. Az instrukcióban megadott ok-okozati elem visszakeresése.

Nehézség: közepesen nehéz.

3. Hogyan találkozott egymással a mókus és az elefánt? Karikázd be a helyes válasz betűjelét!

A: A A magasabb fekvésű túlsó parton voltak már mindketten.

B: B Az elefánt épp elérte a partot, a mókus a vízben sodródott.

C: C Az elefánt a szigeten volt, a mókus pedig fenn a fán.

D: D Mindketten a vízben úsztak.

1-es kód: B

0-s kód: Hibás, nem odaillő válasz.

9-es kód: Nincs válasz.

Szövegértési művelet: több kapcsolódó információ visszakeresése. Az instrukcióban megadott helyszín (ill. KÉT helyszín) azonosítása. A tanuló a 3. bekezdés tartalma alapján ad választ.

Az A és C válaszlehetőség a történet egy későbbi pontjáról veszi a helyszíneket, a D valótlan állít.

Nehézség: közepesen nehéz.

4. Mit jelent az olvasmányban szereplő *rimánkodott* szó? Karikázd be a helyes válasz betűjelét!

A: Kapálódzott.

B: Könyörgött.

C: Suttogott.

D: Úszott.

1-es kód: B

0-s kód: Hibás, nem odaillő válasz.

9-es kód: Nincs válasz.

Szövegértési művelet: értelmezés. Az instrukcióban megadott szó jelentésének értelmezése.

Nehézség: közepesen nehéz.

5. Szerinted miért segített az elefánt a mókusnak?

2-es kód: komplex válasz: A tanuló helyesen következtet az elefánt motivációjára. Például:

- Mert megsajnálta.

1-es kód: egyszerű válasz: A tanuló a szituációt írja le.

- Mert ő már a parton volt, és könnyen ki tudta emelni a vízből a mókust.

6-os kód: tipikus rossz válasz: A szövegből nem derül ki, hogy tudott-e úszni a mókus, vagy sem, csupán annyi, hogy nem tudott megbirkózni az árral.

- Mert a mókus nem tudott úszni.

0-s kód: Hibás, nem odaillő válasz.

9-es kód: Nincs válasz.

Szövegértési művelet: ok-okozati viszony felismerése, következtetés. Szereplő motivációjának azonosítása. A feladatmegoldást nehezíti, hogy a tanulónak nem a szövegben szó szerint szereplő elemre kell rátalálnia, hanem az eseményekből (rimánkodik a mókus) és az állatok vélhető jellemvonásából kell következtetnie. Nehézség: közepesen nehéz.

6. Milyen gyümölcsöt evett az elefánt és a mókus, amikor még nem volt annyira magas a víz?

1-es kód: Azonosítja a következő mondatot: „Eleinte volt élelmük bőven, banán, manióka és mindenféle egyéb gyümölcs.”

- Banánt ÉS maniókát.

0-s kód: Hibás, nem odaillő válasz.

Roszs válasz: Megjegyzés: A *gyümölcsöt* önmagában nem elegendő válasz.

9-es kód: Nincs válasz.

Szövegértési művelet: információ-visszakeresés. Tartalmi elem azonosítása. A tanuló felismeri, hogy a kérdés a történet egy korai részére vonatkozik és NEM a *magasabb, kavicsos területen voltak*.

Nehézség: könnyű.

7. Miért nem tudott az elefánt eleséghez jutni a magasabb terepen?

1-es kód:

- Mert túl magas volt a fa.
- Nem volt elég magas az elefánt.
- Esetleg elfogadható: Azért, mert a mókus nem mászott még fel a fára.

0-s kód: Hibás, nem odaillő válasz.

9-es kód: Nincs válasz.

Szövegértési művelet: ok-okozati összefüggés felismerére. A helyes válasz a történet későbbi elemeiből kikövetkeztethető. A tanuló összekapcsolja az „egy roppant magas fa” szövegrészt azzal, hogy az elefánt még az ormányával sem tudta leszedni a fa termését.

Nehézség: közepesen nehéz.

8. Hogyan került az elefánt köré, a földre a sok gyümölcs?

1-es kód: például::

- A mókus megrázta az ágakat.
- A mókus ledobálta a gyümölcsöt.
- A mókus szedte őket.
- A mókustól.

6-os kód: tipikus rossz válasz lehet, például:

- Mert rengett a föld.
- Az elefánt súlyától rengett a föld.

0-s kód: Hibás, nem odaillő válasz.

9-es kód: Nincs válasz.

Szövegértési művelet: ok-okozati viszony felismerése. A tanuló helyesen következtet:
„Akkor a mókus lemászott a hátáról, és felkapaszkodott a roppant magas fára. Egyszer csak potyogni kezdett az elefánt köré a sok gyümölcs, hogy csak úgy rengett a föld.”

Nehézség: közepesen nehéz.